

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille. Sen perusteella voitaisiin myöntää kertaluonteinen korvaus sairauden johdosta eräille vuosina 1939—1945 Neuvostoliiton partisaaniosastojen tai muiden vastaavien aseellisten erikoisjoukkojen hyökkäyksen kohteeksi joutuneille henkilöille, jos sairauden syntyminen todennäköisillä syillä liittyy

mainitun hyökkäyksen aiheuttamaan poikkeukselliseen järkytykseen. Korvaus maksettaisiin tasasummana ja sen suuruus olisi 1 500 euroa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 kevään lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Neuvostoliittolaiset partisaaniosastot toimivat viime sotien aikana, erityisesti jatkosodan aikana Suomen alueella. Partisaaniosastot toimivat Neuvostoliiton kommunistisen puolueen alaisuudessa varsinaisen sotilasjohdon ulkopuolella. Osastot tekivät vuosina 1941 – 1944 useita hyökkäyksiä itärajan siviilikyliin. Näissä hyökkäyksissä surmattiin 147 siviilihenkilöä. Vangeiksi joutui 14 henkilöä, jotka myöhemmin julistettiin kuolleiksi. Iskuissa haavoittui 47 henkilöä. Uhreista huomattava osa oli vanhuksia, naisia ja lapsia.

Näistä siviileihin kohdistetuista iskuista on maksettu sotilasvammalainsäädännön nojalla korvauksia. Korvausturva on perustunut seuraaviin lakeihin:

- laki sodasta aiheutuneen ruumiinvamman johdosta suoritettavasta korvauksesta (107/1940)
- sotataturmalaki (15/1941)
- laki sotataturmalain soveltamisalan laajentamisesta (555/1941)
- sotilasvammalaki (404/1948)
- laki sotilasvammalain soveltamisesta eräisiin vahingoittuneisiin ja sairastu-

neisiin sekä heidän omaisiinsa (290/1953)

- laki sotilasvammalain soveltamisalan laajentamisesta (390/1956)

Korvaukset suoritetaan nykyisin sotilasvammalain soveltamisalan laajentamisesta annetun lain nojalla sotilasvammalain mukaisina.

Sotilasvammalain mukaan voidaan korvauksia myöntää Neuvostoliiton partisaanijoukkojen viime sodissa tekemistä siviileihin kohdistamista iskuista siviilihenkilölle aiheutuneen ruumiinvamman johdosta. Ruumiinvamman seurauksena tai vammaan liittyvänä voidaan korvata myös psyykkisiä häiriöitä, mutta pelkästään järkyttävien tapahtumien aiheuttamista psyykkisistä seurauksista ei voimassa olevan lain nojalla voida korvauksia myöntää.

2. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on myöntää erityiskorvaus niille Neuvostoliiton partisaaniosastojen siviiliuhreille, jotka eivät nykyisen sotilasvammalainsäädännön nojalla voi saada korvauksia. Näin psyykkisistä seuraamuksista voitaisiin ehdotetun lain nojalla myöntää

korvaus partisaanien uhreille itsenäisesti eikä pelkästään fyysisten vammojen seurauksena kuten voimassa olevien säännösten mukaan.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Uhreja edustavan järjestön Jatkosodan Siviiliveteraanit ry:n sosiaali- ja terveysministeriölle luovuttaman selvityksen mukaan partisaani-iskujen kohteeksi joutuneissa kylissä asuneita henkilöitä on elossa noin 1 500. Korvauksensaajien piiriin arvioidaan kuuluvan noin 600 – 700 henkilöä. Kustannukset uudistuksesta olisivat noin 1 000 000 euroa.

Kustannukset jakautuisivat vuosille 2003 – 2005.

3.2. Esityksen henkilöstövaikutukset

Esityksellä olisi jonkin verran vaikutusta Valtiokonttorin henkilöstön työmäärään. Korvausten käsittely merkitsisi arviolta yhden henkilötövuoden lisäystä.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan korvattaviksi tulisivat sairaudet, jotka liittyvät Neuvostoliiton partisaaniosastojen tai muiden vastaavien aseellisten erikoisjoukkojen hyökkäysten aiheuttamaan poikkeukselliseen järkytykseen. Korvaus sairauden johdosta myönnettäisiin lähinnä psyykkisistä tai psykosomaattisista oireista, joita olisivat esimerkiksi masentuneisuus, päänsärky, unettomuus tai vatsavaivat. Korvausta ei sen sijaan voitaisi myöntää sellaisen fyysisten sairauksien perusteella, joilla ei ole syy-yhteyttä hyökkäysten aiheuttamaan poikkeukselliseen järkytykseen. Tällainen sairaus voisi olla esimerkiksi tuberkuloosi.

Useimpiin iskuihin syllistyivät neuvostoliittolaiset partisaaniosastot, joita oli muodostettu pian jatkosodan sytyttyä. Partisaaniosastot toimivat Neuvostoliiton kommunistisen puolueen alaisuudessa varsinaisen sotilasjohdon ulkopuolella. Venäläisissä arkistoissa on partisaaniosastojen raportteja ja päiväkirjamerkintöjä iskuista. Arkistomerkintöjen puutteellisuuden vuoksi kaikkien iskujen tekijöistä ei ole kuitenkaan täyttä varmuutta. Suomessa tehtyjen selvitysten perusteella tekijät ovat kuitenkin olleet Neuvostoliiton puolelta tulleita, vaikka ei ole ollut aina var-

muutta siitä, mihin tai minkälaiseen yksikköön he ovat kuuluneet. Tämän vuoksi myös mahdollisesti muiden vastaavanlaista toimintaa harjoittaneiden Neuvostoliiton aseellisten erikoisjoukkojen hyökkäykset katsottaisiin lakiehdotuksessa korvattaviksi tapahtumiksi. Näillä erikoisjoukoilla tarkoitetaan lakiehdotuksessa nimenomaan siviilikyliin siviilejä vastaan hyökkäyksensä kohdistaneita neuvostoliittolaisia sotilasjohdon ulkopuolisia erikoisyksiköitä riippumatta siitä, minkä organisaation alaisuuteen ne kuuluivat. Näin tämän lainkohdan nojalla korvauksen piiriin eivät kuuluisi esimerkiksi Neuvostoliiton ilmavoimien suomalaisiin siviilikohteisiin kohdistamat pommitukset.

Hyökkäyksiä siviilikyliin tehtiin pääosin vuosina 1941 – 1944 jatkosodan aikana Itä- ja Pohjois-Suomen rajakylisiin. Myös mahdollisesti muulloin ja muualla Suomessa viime sotien aikana tapahtuneiden vastaavanlaisten hyökkäysten aiheuttamat sairaudet ehdotetaan korvattavaksi samoin perustein.

Pykälän 2 momentin mukaan korvausta ei myönnettäisi henkilöille, jotka saavat jo korvausta pykälän 1 momentissa tarkoitettusta sairaudesta sotilasvammalain nojalla.

2 §. *Korvauksen määrä.* Pykälän mukaan kertakorvauksena maksettavan korvauksen suuruus olisi 1 500 euroa.

3 §. *Korvauksen hakeminen ja maksaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan korvaushakemus olisi toimitettava Valtiokonttorille viimeistään vuoden 2004 elokuun loppuun mennessä. Hakemiselle säädettyä vuoden määräaika korostetaan 1 momentissa painottamalla, ettei myöhästyneenä saapunutta hakemusta tutkittaisi.

Pykälän 2 momentin mukaan korvaushakemukseen olisi liitettävä lääkärinlausunto sairaudesta, jonka perusteella korvausta haetaan. Lääkärinlausunnon hankkimisesta ei suoritettaisi korvausta tämän lain nojalla. Useimmiten hakemuksen tueksi riittäisi paikallisesta terveyskeskuksesta hankittu lausunto, joten lausunnon hankkimisesta ei aiheutuisi merkittäviä kustannuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan Valtiokonttori myöntäisi ja maksaisi tämän lain mukaiset korvaukset.

4 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentin mukaan Valtiokonttorin tekemästä päätöksestä saisi valittaa vakuutusosoikeuteen.

Muutosta vakuutusosoikeudelta tulisi hakea viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai

päätöksestä tiedon.

Pykälän 2 momentin mukaan, jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsottaisiin valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusosoikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla.

5 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentin mukaan laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen tämän lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tämän lain mukaan suoritetaan korvausta henkilölle sairauden johdosta, joka on aiheutunut vuosina 1939 – 1945 Neuvostoliiton partisaaniosastojen tai muiden vastaavien aseellisten erikoisjoukkojen hyökkäyksestä, jos sairauden syntyminen todennäköisillä syillä liittyy mainitun hyökkäyksen aiheuttamaan poikkeukselliseen järkytykseen.

Korvausta ei saa kuitenkaan henkilö, joka saa korvausta tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettusta sairaudesta sotilasvammalain (404/1948) nojalla.

2 §

Korvauksen määrä

Korvausta suoritetaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle kertakorvauksena 1 500 euroa.

3 §

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

Korvaushakemus on toimitettava Valtiokonttorille viimeistään vuoden 2004 elokuun loppuun mennessä. Myöhästyneenä saapunutta hakemusta ei tutkita.

Korvaushakemukseen on liitettävä lääkärinlausunto 1 §:n 1 momentissa mainitusta sairaudesta. Lääkärinlausunnon hankkimisesta ei suoriteta korvausta tämän lain nojalla.

Valtiokonttori myöntää ja maksaa tämän lain mukaiset korvaukset.

4 §

Muutoksenhaku

Valtiokonttorin tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä saa valittaa vakuutusosoikeuden. Muutosta haetaan kirjallisella valituksella viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai päätöksestä tiedon.

Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä,

katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

5 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*